

Владан Гавриловић
Универзитет у Новом Саду
Филозофски факултет
Одсек за историју
gavral@yahoo.com

Оригинални научни рад
примљено: 15. јун 2011
прихваћено: 1. октобар 2011

ИЗ ИСТОРИЈЕ МАНАСТИРА ФЕНЕКА – ПОПИСИ ИЗ 1813. И 1815. ГОДИНЕ*

Сажетак: Манастир Фенек спада у групу старијих манастира на Фрушкој светој гори. Он је кроз историју био чувар и поседник многих реликвија српског народа. Имовинско стање и економисање манастира је било различито, тако да сваки податак који употпуњује ту слику завређује нашу пажњу. У Патријаршијско-митрополијском архиву Српске академије наука и уметности у Сремским Карловцима (АСАНУК, ПМА) наишли смо на два документа (пописа) о имовинском стању као и приходима и расходима манастира у периоду 1813–1815. године, које доносимо у целини.

Кључне речи: манастир Фенек, имовинско стање, пописи, Срби у Монархији.

Према хришћанском схватању манастири су скровита и усамљена места у која одлазе људи склони самоћи и молитвеном тиховању.¹ Такође, вреди истаћи мишљење пакрачког владике Никанора Грујића који манастире описује као „задужбине ове наших праотаца од почетка свога до данашњег дана, имале су неку особиту у животу нашег народа важност; оне су биле и у добру и у злу у најјачој свези с народом, служећи му за особито средство душевног живота, задовољство и једино прибежиште душевне његове утехе”.²

Фрушка гора је српском народу уморном од сталних миграција и бежања од непријатељског јарма својом лепотом и положајем пружала управо ту душевну утеху и била идеална за подизање манастира, који су већ до XVI века никли у толиком броју да се она почела називати и Светом гором фрушкогорском.³

На таквом једном тлу је између осталих никао и манастир Фенек. Иако се географски налази у доњем Срему, југозападно од Земуна, крај села Јањева у једном

---

* Рад је настао као фазни резултат републичког пројекта број 177002 под називом *Војвођански простор у контексту европске историје*.

¹ Атанасије Гатало, Јустин Јеремић, *Монаштво*, Фрушка гора, Београд 2007, 273.

² Димитрије Руварац, *Споменица о манастиру Фенеку*, Сремски Карловци 1914, 5.

³ Динко Давидов, *Фрушкогорска Света Гора*, Фрушка гора, Београд 2007, 249.

равничарском пејсажу, он је по свом настанку и условима историјског развоја увек био најтежње повезан са осталим фрушкогорским манастирима, па се увек и третирао као један од њих.⁴ Настанак манастира је повезан са легендом о ктиторској делатности српског деспота Стефана Бранковића и његове супруге Ангелине, о чему је писао у свом извештају децембра 1775. године тадашњи карловачки митрополит Вићентије Јовановић Видак, наглашавајући да су Стефан и Ангелина подигли и оближњи манастир Обеду, који је био “филијал“ манастиру Фенеку.⁵ Те податке карловачког митрополита Видака из легенде о настанку манастира користио је и неуморни историк и истраживач Димитрије Руварац, који још напомиње да су први поуздани историјски извори везани за манастир из 1563. године, када је у њему сачињен минеј који се налази у карловачкој Горњој цркви. С обзиром да је 1563. у манастиру радила преписивачка школа, Руварац правилно закључује да је манастир морао бити знатно старији од тога доба.⁶ Како се манастир налазио надомак Београда и Земуна, на једном веома проходном и опасном терену, био је стално изложен великим ратним разарањима, походима војски, па и похарама, што је условило да је средином XVIII века за Фенек у изворима забележено да је изузетно сиромашан манастир. Отприлике у исто време, односно 1743. године, Фенек је добио конфирмациону диплому од царице Марије Терезије а од поседа је забележен само један и то веома скроман.⁷ Како се цео потес од Земуна до Раче 1747. нашао у оквиру Сремске војне границе, тако је и манастир потпао под исту Границу. Војни систем је забрањивао да приватна лица (што је манастир правно био) имају личне поседе у Војној граници, што је увелико отежавало ионако тешку материјалну ситуацију манастирског братства, које се због тога издржавало највише од милостиње (прошње).⁸ Позивајући се на раније издате привилегије, манастир је успео да прошири и донекле консолидује свој земљишни фонд, упркос опирању војних власти, па је 1777. једна царска комисија забележила да Фенек поседује 776 јутара и 1479 квадратних хвати. Од тога је чак више од половине (414 јутра и 768 квадратних хвати) отпадало на мочварно, необрађено земљиште, што је значило да је манастир користио нешто више од 300 јутара земље, у коју су се урачунавале још и ливаде, шуме, шљивици и виногради.⁹ Поређења ради, у истом периоду, манастир Ковиљ, који се такође налазио у систему Војне границе, имао је готово два пута већи посед од Фенека, односно 1594 јутра и 1200 квадратних хвати, али је као код Фенека више од половине земљишта отпадало на мочварно и необрађено земљиште, тј. 827 јутара и 800 кв. хвати.¹⁰

---

⁴ Бранко Вујовић, *Манастир Фенек*, Београд 1995, 13.

⁵ Бранко Вујовић, Нав. дело, 15.

⁶ Димитрије Руварац, нав. дело, 6.

⁷ Исте године царица је потврдила Српске привилегије, што је омогућило и бољи третман манастира. За Фенек је између осталог у дипломи забележено да не прима десетак као остали фрушкогорски манастири (Димитрије Руварац, нав. дело, 7; Бранко Вујовић, нав. дело, 25; Дејан Микавица, Владан Гавриловић, Горан Васин, *Знаменита документа за историју српског народа 1538–1918*, Нови Сад 2007, 67–73.

⁸ Димитрије Руварац, нав. дело, 9.

⁹ Лазар Ћелап, *Извештаји о имовном стању манастира Ковиља и Фенека у Славонско-Сремској војној граници из 1777. године*, Рад војвођанских музеја, бр. 12–13, Нови Сад 1964, 163.

¹⁰ Лазар Ћелап, нав. дело, 161.

Услед тога годишњи приходи манастира, на које наилазимо у ретко сачуваним манастирским пописима, били су више него скромни. Примера ради, они су 1754. износили 490 а 1771. године свега 525 форинти, сакупљених од аренде и милостиње. Од тако малих прихода живело је братство од девет до тринаест калуђера.¹¹ У истом периоду, рецимо, приходи манастира Крушедола су 1758. године износили 2730 форинти, а 1770. нешто мање, односно 1585 форинти. Хопово је истих година (1758) имало 3377 а 1770. чак 4352 форинте прихода. За Бешеново је 1770. године забележен приход од 1820 форинти.¹²

Крајем XVIII века, односно по попису из 1790, стање манастира се донекле поправило па је забележено да је Фенек имао 2257 форинти и 29 крајцара прихода, а расхода, у исто време, 2231 форинту и 41 крајцару. Приходи су били нешто већи у односу на расходе те године, односно манастир је зарадио “целих” 25 форинти и 48 крајцара.¹³

На основу тога сматрали смо да сваки податак, па и најмањи, који иоле осветљава економику манастира Фенека завређује нашу пажњу. У Патријаршијско-митрополијском архиву Српске академије наука и уметности у Сремским Карловцима (АСАНУК, ПМА) наишли смо на два документа (пописа) о имовинском стању као и приходима и расходима манастира у периоду 1813–1815. године, на основу којих можемо пренети подробнију слику економисања манастира.

Према попису манастира Фенека из новембра 1813. године који је сачинио гретешки архимандрит Павле Хижић, Фенек је располагао солидним количинама вина и ракије, жита и кукуруза, као и са 300 оваца и 60 свиња. Манастирско братство је имало у својој ергели 20 расних и 10 коња за вучу, док је на околним ливадама манастир поседовао 60 својих кошница.¹⁴ Без обзира на овако релативно повољну материјалну ситуацију на први поглед, расходи су били знатно већи од прихода, што је манастир стављало у доста тешко економско стање.¹⁵

Забележено је да је у првих шест месеци 1815. године манастир зарадио: од црквеног таса 107 форинти, што је износило 3,3% у односу на приход од 3243 форинте;¹⁶ док је од моштију (кивота) приходовао 282 форинте на полугодишњем

---

¹¹ Сличне податке Руварац износи и за манастир Бешеново у овом периоду. Димитрије Руварац, *Опис фрушкогорских манастира од 1771*, Архив за историју српске православне карловачке митрополије, св. 2, Сремски Карловци 1913, 122; Бранко Вујовић, нав. дело, 25; Славко Гавриловић, *Економика сремских манастира од XVIII до XX века*, Зборник Манастира Шишатовца, Београд 1989, 36; Душко М. Ковачевић–Ненад Нинковић, *Инвентар манастира Бешенова из 1896. године*, Истраживања 21, Нови Сад 2010, 263–310.

¹² Славко Гавриловић, *Економика сремских манастира од XVIII до XX века*, 36–37.

¹³ Димитрије Руварац, *Стање српских православних манастира у митрополији карловачкој 1787–1791*, Архив за историју српске православне карловачке митрополије, св. 7–8 Сремски Карловци 1911, 103.

¹⁴ Патријаршијско-митрополијски архив Српске академије наука и уметности у Сремским Карловцима (АСАНУК, ПМА), фонд “А”, 304/1813.

¹⁵ Исто.

¹⁶ Доходак од црквеног таса је варирао од манастира до манастира. Тако је, рецимо, код Хопова тас износио средином XVIII века између 8–10% годишњег прихода, а код Бешенова крајем истог века непуних 2–3,5% (Славко Гавриловић, *Економика сремских манастира од XVIII до XX века*, 37; АСАНУК, ПМА, “А”, 43/1815).

нивоу, односно 8,69% од укупне суме.¹⁷ У попису из 1815. је поменуто двоје моштију које су се налазиле тада у манастиру, али није нажалост наглашено колико је од којих моштију манастир добио новца. Наиме, у манастиру су се од давнина налазиле честице Свете Петке,¹⁸ док су студенички монаси на челу са својим архимандритом Мелентијем Никшићем после слома Првог српског устанка у јесен 1813. донели са собом мошти првог српског краља Стефана Првовенчаног. Ове мошти су се налазиле у манастиру до прве половине 1815, када су се они вратили у Србију.¹⁹

Полугодишњи приход од милостиње је у Фенеку износио 284 форинте, што је представљало 8,75% укупног прихода.²⁰

Попис имовинских добара манастира из 1813. године доноси, између осталог, и податке о количинама манастирског вина и ракије, који су износили више стотина литара.²¹ Вино и ракија су потицали од бербе са алодијалних (манастирских) винограда, као и са оних на које се плаћала винска десетина, а коју су обрађивали оближњи спахијски (у овом случају манастирски) поданици.²²

У попису из 1815 (прихода и расхода манастира) нису заступљени подаци о манастирском вину и ракији, мада се може претпоставити да је добар део манастирских прихода потицао управо од њихове продаје.²³ У погледу Фенека је могуће да су приходи од вина и ракије изражени кроз најам крчме, у којој је манастир вероватно остваривао добит продајом ових производа.²⁴

Преко 1/5 укупног полугодишњег прихода, односно 21,58%, манастир је зарадио од продаје дрва, јер је за 100 хвати дрва добио износ од 700 форинти.²⁵ Расходи су у истом полугодишњем периоду (јануар–јун 1815) били већи за 1,38% од прихода, односно износили су 4476 форинти и 30 крајцара. Манастирско братство Фенека је издвојило за своје одевање у оквиру расхода суму од 653 форинте, што је

---

¹⁷ АСАНУК, ПМА, "А", 43/1815.

¹⁸ За мошти Свете Петке (Параскеве) сачињен је 1773. нови кивот, од сребра и позлате, који је даровао Филоден Недељковић трговац, из Земуна (Љубомир Стојановић, *Стари српски записи и натписи*, књ. 2, Београд 1983 (репринт), док. бр. 3388).

¹⁹ Душан Петровић, *Историја сремске епархије*, Сремски Карловци 1970, 91; Атанасије Гатало, Јустин Јеремић, *Монаштво*, 286.

²⁰ С обзиром да је Хопово у другој половини XVIII века приходовало 20% укупног годишњег прихода од милостиње, можемо рећи да би се и Фенек, посматрано на годишњем нивоу, налазио на отприлике сличном проценту, односно између 15–20% (Славко Гавриловић, *Економика сремских манастира од XVIII до XX века*, 37; Душко М.Ковачевић, *Старо Хопово, манастир светог Пантелејмона*, Нови Сад–Београд 2003; АСАНУК, ПМА, "А", 43/1815).

²¹ АСАНУК, ПМА, "А", 304/1813.

²² Славко Гавриловић, нав. дело, 37.

²³ Поређења ради Хопово је у XVIII веку остваривало између 45 до 60% прихода од продаје вина и ракије а Бешеново од 45 до чак 65 % у појединим годинама (Славко Гавриловић, нав. дело, 37).

²⁴ Најамници (закупци) крчме су били различити трговци(домаћи и турски) а врло често у Срему и Јевреји. (Славко Гавриловић, *Прилог историји трговине и миграције Балкан–Подунавље XVIII и XIX столећа*, Београд 1969, passim; Slavko Gavrilović, *Ispisi za istoriju Jevreja u Zemuni i Slavonsko-sremskoj vojnoj granici (XVIII–XIX vek)*, Istraživanja, br. 7, Novi Sad 1979, 467–506; Исти, *Јевреји у Срему у XVIII и првој половини XIX века*, Београд 1989, 2–4; АСАНУК, ПМА, "А", 43/1815)

²⁵ Хват дрва је износио 1,80 метара (АСАНУК, ПМА, "А", 43/1815).

представљало 14,59% свих расхода на полугодишњем нивоу.²⁶ Највише новца потрошио је манастир за коришћење лађе до Бођана, чак 700 форинти, односно 15,63% укупне расходне суме.²⁷

У оквиру богатог историјата манастира Фенека споменућемо да је манастир походио и у њему ноћио 11. августа 1788. аустријски цар Јосиф II, који је при одласку даровао манастир са 100 дуката.²⁸

Последње деценије XVIII и сам почетак XIX века дали су српској култури низ веома значајних стваралаца, чија је улога у буђењу и подстицању националне свести српског народа изузетно важна. На културном пољу, које је било главни подстрекач националне свести, оно је испуњено, пре свих, великим умовима Доситејом Обрадовићем и карловачким митрополитом Стеваном Стратимировићем. У круг њихових сарадника и следбеника ушао је и учен фенечки калуђер, национални проповедник и просветитељ Викентије Ракић. Осим што је у два наврата био архимандрит Фенека (1795–1798. и 1813–1818) био је настојник Српске црквене општине у Трсту (1798–1810) и управник прве српске богословије у Карађорђевој Србији, у Београду, 1810. године. Он је уједно и први који је описао дотадашњу историју свог манастира, која је послужила многима после њега као путоказ за даља истраживања.²⁹

Исто тако треба споменути студеничког архимандрита Мелентија Никшића, који је заједно са својим студеничким монасима избегао испред Турака при слому Првог српског устанка, у јесен 1813, и настанио се у манастиру Фенеку, где је после неколико дана, октобра 1813, стигао и Карађорђе са још неколицином виђенијих војвода. Архимандрит Мелентије је постао и настојник манастира Фенека, а са собом је донео мошти (кивот) Стефана Првовенчаног, што је навелико подигло углед манастира.³⁰

Ова двојица архимандрита (Ракић и Никшић) су најзаслужнији за увећање манастирске имовине и просперитет Фенека. На основу тога наведене манастирске пописе, настале у њихово време, доносимо у целини са нашим интервенцијама у угластим заградама. Пописи гласе :

---

²⁶ АСАНУК, ПМА, "А", 43/1815

²⁷ Исто.

²⁸ Димитрије Руварац, *Споменица о манастиру Фенеку*, 17.

²⁹ О Викентију Ракићу види: Драгољуб Павловић, *Викентије Ракић*, Гласник Историјског друштва у Новом Саду, 1936, књ. VIII, св. 1, 10–20; књ. IX, св. 2, 139–154.

³⁰ Када је Карађорђе почетком 1814. отишао за Русију, било је исто понуђено и архимандриту Никшићу са руском молбом да са собом понесе и мошти Стефана Првовенчаног, што је архимандрит одбио и остао у Фенеку, да би се у другој половини 1815. са својим студеничким монасима и моштима Светог Краља вратио за Србију (Славко Гавриловић, *Војводина и Србија у време Првог устанка*, Нови Сад 2004, пон. изд., 385, 387, 393, 435).

СПИСАНИЕ

Вешчеј сњедних и разних скотов в Монастирје ФЕНЕЦЈЕ за ниње находјашчисја

Наименованије вешчеј	Акова
Ардов о[т] 36 аков, В немже находитеја вина	15
Ардов поли вина	50
Ардов поли о[т] [вина]	40
Ракији у подруму находитеја	30
В шљивах и комиње будет ракији	60
	Пожунца
Жита	400
Кукуруза	130
	Комада
Овец	300
Свинеј	60
Конеј в ергеље разнија величини	20
Конеј шчалских	10
Говјад разнија величини	50
Кошниц	60

Кромје познаго остатка почившаго игумена Арона Радовановича в 100 дукатјех и 400 ф[оринти] W[iener] W[erung]³¹ состојашчагосја не имјејет инија готовости.

В М[онастирје] Фенецје 2-о Новембрија [1]813

Пав[ле] Хажич, м. п.
Архим[андрит] гергет[ешки]
Јефтимиј Иванович м.п.
протопресв[итер] земун[ски]

АСАНУК, ПМА “А“, 304/1813

---

³¹ Бечка вредност. У Хабзбуршкој монархији је 1811. године дошло до потпуног банкрота државе и пада раније номиналне вредности новца за готово 100%. Тада је уведена нова, папирна валута. (О паду вредности валуте упореди радове из економске историје: Владан Гавриловић, *Земљишина књига села Вогањ (1758–1840)*, Сремска Митровица 2004; Исти, *Земљишина књига села Марадик 1758–1810*, Сремска Митровица 2009)

РАЧУН

Приходов М[о]н[ас]тирја ФЕНЕКА о[т] 1-о Јануарија до 13-о Јунија [1]815.

	Ф.	кр.
1-во. О[т] тасов и кивота		
О[т] кивота	199	
О[т] тасова	107	
О[т] кивота	83	
	<u>389</u>	
2. О[т] милостиње		
О[т] Јакова Јелича	35	
О[т] Марка из Земуна за бденије	12	
О[т] Братоглићеве жене из Земуна	60	
О[т] старца за бденије	12	
О[т] Алексија Дукича	50	
О[т] Бабе из Митровице	60	
Чрез старог Г[оспо]дина арх[имандрита] из Земуна	55	
	<u>284</u>	
О[т] марве		
За свиње	300	
За волове	300	
За овце	100	
За исте [овце]	500	
За коња	130	
За коже овчије	12	
За исте примио О[та]ц намјестник	40	
За восак	13	
За 100 фати дрва	700	
	<u>2095</u>	
4. О[т] биртсхауза примито		
3. кварта		
	<u>225</u>	
	[укупна] Сума	<u>2993</u>
Примито за погреб пароха прогарског		250
	[укупна] Сума	<u>3243</u>

РАЧУН

Расходов М[о]н[ас]тирја ФЕНЕКА о[т] 1-о Јануарија до 13-о Јунија [1]815.

	Ф.	кр.
1-во. На церков и репарацију		
Францу палиру по квити	20	
Истом	64	
Ременару за хамове	20	
Клосеру за гвоздја кандилна пред фрон	60	
За поправу кола у Иригу	28	
Францу палиру	9	30
Јаношу сувачару	8	
Звонолеју за прељевање великог звона	195	
Учитељу Јоану	100	
Шлосеру	45	
Кулунжији у Земуну	14	
Ковачу	2	30
Пивару за сувачно камење	400	
Цимермајстеру за дрвета под звона	150	
	1116	
2. На марву, винограде и воћњаке		
За грунт Компанији сурч[инској] чрез намјестника	44	
Оцу намјестнику	5	
Истом за ситниј трошак	107	
Стјепи гонећем марву до Руме трошка	10	
За цјепање прошћа	8	
	174	
3. На одјејаније и исплату слуг[а]		
За платно чакшире и проч по конти	32	
За ципеле оцу намјестнику	10	
Свињару Порцу од наима	42	
Момком платна, чакшире, чизме и проч[аја]	40	
Баби Вирсавији	4	
Филотеју најма	21	
За хаљине дијакону и старцу	60	39
Шумару Милисаву најма	22	
Цвејтку овчару најма	10	
Дилберу	10	
За платно слугам	15	
Гиоки мјешаји	5	
	Ф.	кр.
Старцу кувару	10	
Ивану кључару	10	
За дијакона у Хоново послато	54	
За платно слугам	28	
За исплату слугу оцу намјестнику	100	
Исплаћена конта о[т] 1-о априлија	179	53
	653	32

4. На различје

	Ф.	кр.
Павлу Буличу за вино	45	
Конту Марку Лазаревичу	168	46
Доктору и у апотеку	98	
Трошка у време комесија	84	
Павлу Бељи за сјечење фатова	11	
За 4 фунте чоколаде	9	
Иаплаћена конта о[т] 25. септем[брија] [1]814.	242	43
	658	29
Перњаворцем за сјечење фатова	103	
Марку Лазаревичу по конти	224	54
За месо говедско у Јакову	31	28
	359	22
	658	
	659	
	660	
	658	29
	659	
	660	
[укупна] Сума	2993	
Примито за погреб пароха прогарског	250	
[укупна] Сума	3243	

(АСАНУК, ПМА, "А", 43/1815)

Извори и литература:

Извори :

Патријаршијско-митрополијски архив Српске академије наука и уметности у Сремским Карловцима (АСАНУК, ПМА), фонд "А", 304/1813.

АСАНУК, ПМА, "А", 43/1815.

Руварац, Димитрије, *Опис фрушкогорских манастира од 1771*, Архив за историју српске православне карловачке митрополије, св.2, Сремски Карловци 1913.

Руварац, Димитрије, *Стање српских православних манастира у митрополији карловачкој 1787–1791*, Архив за историју српске православне карловачке митрополије, св.7–8 Сремски Карловци 1911.

Стојановић, Љубомир, *Стари српски записи и натписи*, књ. 2, Београд 1983 (репринт).

Литература :

- Вујовић, Бранко, *Манастир Фенек*, Београд 1995.
- Гавриловић, Владан, *Земљишна књига села Вогањ (1758 – 1840)*, Сремска Митровица, 2004.
- Гавриловић, Владан, *Земљишна књига села Марадик 1758–1810*, Сремска Митровица 2009.
- Гавриловић, Славко, *Војводина и Србија у време Првог устанка*, Нови Сад 2004.
- Гавриловић, Славко, *Економика сремских манастира од XVIII до XX века*, Зборник Манастира Шишатовца, Београд 1989.
- Gavrilović, Slavko, *Ispisi za istoriju Jevreja u Zetinu i Slavonsko-sremskoj vojnoj granici (XVIII–XIX vek)*, Istraživanja, br. 7, Novi Sad 1979.
- Гавриловић, Славко, *Јевреји у Срему у XVIII и првој половини XIX века*, Београд 1989.
- Гавриловић, Славко, *Прилог историји трговине и миграције Балкан–Подунавље XVIII и XIX столећа*, Београд 1969.
- Гатало, Атанасије, Јермић, Јустин, *Монаштво*, Фрушка Гора, Београд 2007.
- Давидов, Динко, *Фрушкогорска Света Гора*, Фрушка Гора, Београд 2007.
- Ковачевић, М. Душко, Старо Хоново, манастир светог Пантелејмона, Нови Сад–Београд 2003.
- Ковачевић, М. Душко, Нинковић Ненад, *Инвентар манастира Бешенова из 1896. године*, Истраживања бр. 21, Нови Сад 2010.
- Микавица, Дејан, Гавриловић Владан, Васин Горан, *Знаменита документа за историју српског народа 1538–1918*, Нови Сад 2007.
- Павловић, Драгољуб, *Викентије Ракић*, Гласник историјског друштва у Новом Саду, 1936–1937, књ. VIII, св.1, књ. IX, св.2.
- Петровић, Душан, *Историја сремске епархије*, Сремски Карловци 1970.
- Руварац, Димитрије, *Споменица о манастиру Фенеку*, Сремски Карловци 1914.
- Белап, Лазар, *Извештаји о имовном стању манастира Ковиља и Фенека у Славонско-Сремској војној граници из 1777.године*, Рад војвођанских музеја, бр.12–13, Нови Сад 1964.

VLADAN GAVRILOVIĆ

**FROM THE HISTORY OF THE FENEK MONASTERY
– CENSUSES FROM 1813 AND 1815**

Summary

The Fenek monastery belongs to a group of old monasteries on the Fruška Gora Athos. The establishment of the monastery was related to the trustee's activity of the Serbian despot Stefan Branković and his wife Angeline in the late fifteenth century. The first reliable historical sources related to the monastery originated from 1563. Throughout history, it was the guardian and keeper of various relics of the Serbian people. The property situation and the economization of the monastery were different, so that any information which would complete the picture deserved our attention. We came across two documents (the lists) on the property situation, and the incomes and expenditures of the monastery in the period 1813-1815, which we found in the Archbishop-Episcopal Archives of the Serbian Academy of Arts and Sciences in Sremski Karlovci (ASANUK, PMA), and has been brought in whole.

Keywords: Fenek monastery, property, list, Serbs within the Monarchy